

**OBČINA TREBNJE
ŽUPAN**

www.trebnje.si
E: obcina.trebnje@trebnje.si
Goliev trg 5, 8210 TREBNJE
T: 07 348 11 00

Številka: 095-5/2021-1
Datum: 3. 12. 2021

NABOR (MOŽNIH) UKREPOV ZA ROME¹
(osnutek za razpravo)

Alozij Kastelic l.r.
ŽUPAN

¹ Podlaga za pripravo nabora (možnih) ukrepov za Rome so ugotovljene dejanske razmere, izvedeni sestanki z različnimi deležniki in izkazan interes Romov po urejanju bivalnih razmer. Del tega gradiva je povzet po gradivu za obravnavo na Občinskem svetu Občine Krško.

1. UVOD (razlogi za razpravo, ocena stanja, pravna podlaga, cilji in načela ter ocena finančnih in drugih posledic)

Podobno kot drugje v Evropi tudi v Sloveniji Romi ostajajo ena največjih marginaliziranih skupin. V Sloveniji naj bi romska skupnost živela v 20 od 212 slovenskih občin. Po ocenah različnih institucij (centri za socialno delo, upravne enote, nevladne organizacije) v Sloveniji živi približno od 7.000 do 12.000 Romov, od tega približno 350 na območju Občine Trebnje.

Romska skupnost v Sloveniji nima položaja narodne skupnosti oz. nacionalne manjšine, gre za posebno etnično skupnost ali etnijo, ki ima posebne etnične značilnosti (lastni jezik, kulturo, druge etnične posebnosti).

Položaj pripadnikov romske skupnosti je zelo raznolik, kar terja poglobljeno poznavanje specifik, pred podajanjem kakršnih koli vrednostnih sodb ter predvsem pri pripravi in izvajanju ukrepov namenjenih izboljšanju njihovega položaja. Do velikih razlik v ekonomsko-socialnem položaju prihaja že med posameznimi družinami znotraj enega naselja, razlike so med posameznimi naselji znotraj posamezne občine še večje razlike pa se pojavljajo med posameznimi pokrajinami, predvsem upoštevajoč poti in čas naselitve.

Za veliko večino pa je značilno, da živijo v slabih socialno-ekonomskih razmerah, katerih posledica je ujetost v krog revščine, pasivnosti in odvisnosti od denarne socialne pomoči ter drugih oblik pravic iz javnih sredstev. Zaskrbljujoče je, da je odvisnost od socialnih transferov postala večinsko sprejet način življenja, zaradi česar ti ne dosegajo svojega namena. Denarna socialna pomoč je po svojem namenu namreč prehodna oblika pomoči ljudem, ki se niso po svoji krivdi znašli v stiski in se konstantno s svojim aktivnim ravnanjem prizadevajo za finančno samostojnost, tega pa za večino prejemnikov iz vrst romske skupnosti ne moremo trditi.

Podobne ugotovitve izhajajo tudi iz Osnutka nacionalnega programa Vlade Republike Slovenije za Rome 2021-2030 (v nadaljevanju: NPUR), ki ugotavlja, da se revščina in odvisnost od socialnih transferjev ter pasivnost in odtujenost od večinske družbe v veliki večini primerov prenašajo iz generacije v generacijo. Pomenljiva je tudi ugotovitev NPUR, da vrednostni sistemi znotraj skupnosti, ki na najpomembnejša mesta postavljajo zadovoljevanje posameznikovih, predvsem vse večjih materialnih potreb (vozila, nepremičnine, zlatnina, zabave, orožje, alkohol ter prepovedane droge) povzročajo težko premostljiv prepad med zelenim in razpoložljivim. Posledično nezmožnost zadovoljevanja potreb z razpoložljivimi sredstvi ponekod vodi do pogostih zagrašitev prekrškov in kriminalnih dejanj, ki naj bi omogočili hiter zaslužek in zadovoljitev posameznikovih potreb. Ker v teh primerih kazniva dejanja in prekrški ostanejo nekaznovani (sploh na primer plačilo glob, saj storilci prekrškov navadno uradno nimajo lastnine, katero bi bilo mogoče izterjati, od denarno socialne pomoči po veljavni zakonodaji pa ni mogoče odtegovati sredstev za poravnavo glob), nastaja nevarna situacija, ko dobijo storilci kaznivih dejanj in prekrškov občutek moči, da jim nihče nič ne more, žrtve kaznivih dejanj in prekrškov pa občutek neenakosti pred zakonom. Navedeno stanje v okoljih, kjer so takšni primeri pogostejši, krepí nezaupanje med skupnostma in predsodke, ki predstavljajo osnovo za situacijo, da se skupine, ki čutijo, da jih zakon ne ščiti, lahko zatečejo k samopomoči, ki vodi v vigilantstvo in neposredno konfrontacijo med Romi in večinskim lokalnim prebivalstvom.

Posledica neaktivnosti in pomanjkanja celovitega pristopa pristojnih institucij tako na lokalni kot nacionalni ravni ter predvsem nesodelovanje Romov samih pri iskanju rešitev za izboljšanje njihovega položaja je razlog za vse večji razkorak glede na ostalo prebivalstvo, predvsem na področjih izobraževanja, socialnih razmer, zaposlovanja, zdravstvenega varstva in bivalnih razmer. Ta področja zahtevajo največjo pozornost in konkretne kratkoročne in dolgoročne ukrepe za izboljšanje stanja. Kot ugotavlja tudi vlada, pa se je potrebno zavedati, da na kratek rok konkretnjših učinkov ne gre pričakovati, saj so se skozi dolga leta in

generacije izoblikovali negativni socializacijsko-vrednostni vzorci, ki romskemu prebivalstvu omogočajo preživetje in ohranjanje distance ter občutek varnosti v odnosu do večinske družbe, ki v resnici največkrat še vedno ni pripravljena Romov sprejeti za sosede.

Vsi deležniki in tudi ostalo prebivalstvo se moramo zavedati tudi demografskih kazalnikov in povečevanja števila rojstev, kar kaže, da bodo Romi predstavljali čedalje večji delež šoloobveznih prebivalcev. Od politik in ukrepov pa bo odvisno ali bodo ti šoloobvezni otroci postali doživljenjski prejemniki socialnih transferov ali bodo preko ustreznega šolanja in zaposlitve prispevali k razvoju družbe in se vanjo primerno integrirali. Napredek pri socialno-ekonomskem vključevanju Romov namreč lahko zmanjša pomanjkanje delovne sile in na drugi strani zmanjša socialne izdatke, ki se zaradi vedno novih rojstev sicer povečujejo.

Če se bo želelo doseči konkretnejše premike, bo potreben čas in dolgotrajno sistematično in dosledno izvajanje ukrepov s strani tako politike kot deležnikov na vseh ravneh. Uspešni bomo samo v primeru, če bo pri večini pripadnikov romske skupnosti prišlo do spremembe v razmišljanju in spremembi njihovega vrednostnega sistema. To pa lahko storimo s »korenčkom«, »palico« oziroma v kombinaciji obojega. V kolikor bomo Romom pomagali, da izkoristijo svoj potencial in prispevajo h gospodarstvu in družbi na splošno, bodo nastali boljši socialni in ekonomski rezultati za vse.

Ustava Republike Slovenije v 65. členu določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti v Sloveniji določa zakon. Zakon o lokalni samoupravi (v nadaljevanju: ZLS), ki je krovni predpis za področje delovanja lokalne samouprave razen obveznosti zagotovitve predstavnika pripadnikov romske skupnosti v občinskem svetu drugih nalog, povezanih z Romi, ni predpisal. ZLS v 21. členu kot izvirne določa naloge občin, ki so kot takšne določene s splošnim aktom lokalne skupnosti ali z zakonom, v nadaljevanju pa primeroma našteva določene naloge, med katerimi pa Romi niso posebej omenjeni.

Občinski svet Občine Trebnje je v letu 2014 sprejel Strategijo reševanja romskega vprašanja v občini Trebnje za obdobje 2014-2020. Strategija je programski in izvedbeni dokument, ki postavlja prioritete občinske politike za to problematiko za navedeno obdobje. V dokumentu so upoštevana izhodišča takratnega Nacionalnega programa ukrepov Vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2010–2015. Osnovni strateški cilji strategije so:

- izboljšati bivalne razmere in urediti romsko naselje;
- povečati vključenost romskih otrok v vzgojne in izobraževalne (osnovno- in srednješolske) programe;
- povečati vključenost Romov v programih izobraževanja odraslih;
- izboljšati socialno in zdravstveno varstvo Romov;
- znižati brezposelnost z različnimi oblikami zaposlitvenih možnosti;
- vzdrževati javni red in mir.

Državni zbor je dne 7. 12. 2020 sprejel Zakon o finančni razbremenitvi občin (v nadaljevanju: ZFRO), ki je spremenil Zakon o financiranju občin tako, da je vanj dodan 20.a člen. S tem so občinam, ki imajo evidentirana romska naselja, iz državnega proračuna zagotovljena sredstva za sofinanciranje uresničevanja ustavnih pravic stalno naseljene romske skupnosti. Sredstva se občinam za vsako proračunsko leto zagotovijo v višini 3,5 % skupne primerne porabe občine. ZFRO je določil prehodno obdobje in sicer se v letu 2021 občinam zagotovi 25 % pripadajočih sredstev, v letu 2022 50 % in v letu 2023 75 %. Sredstva za proračunsko leto 2021 znašajo 25% od 3,5 % primerne porabe občine oziroma 77.350,00 EUR.

Do sredstev so upravičene občine, za katere je zakonodajalec leta 2002 z novelo ZLS-L določil, da so dolžne zagotoviti pravico v občini naseljene romske skupnosti najmanj enega predstavnika v občinskem svetu. Gre za občine Beltinci, Cankova, Črenšovci, Črnomelj, Dobrovnik, Grosuplje, Kočevje, Krško, Kuzma, Lendava, Metlika, Murska Sobota, Novo mesto, Puconci, Rogašovci, Semič, Šentjernej, Tišina, Trebnje in Turnišče. Ugotovljeno je bilo, da

imajo te občine zaradi uresničevanja zakonskih pravic stalno naseljene romske skupnosti v povprečju nekoliko višje stroške kot občine brez romskega prebivalstva. V drugo skupino pa sodijo občine Brežice, Ivančna Gorica, Ribnica, Škocjan in Šalovci. Vse našete občine imajo na svojem območju evidentirana romska naselja.

Iz vsebine zakona kot tudi iz NPUR jasno izhaja, da določba novega 20.a člena pomeni korektiv primerne porabe občine in ne predstavlja plačila za dejanske potrebe romske skupnosti v konkretni občini.

Dodatna sredstva tako omogočajo občinam, da lahko z različnimi ukrepi pozitivne diskriminacije kot tudi z drugimi ukrepi bolj učinkovito izvršujejo politike, ki so jih zastavile s podrobnimi področnimi programi in ukrepi, ki jih predvideva drugi odstavek 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji, torej sprejeto strategijo.

Dodatna sredstva torej niso nujno neposredno namenjena Romom, ampak gre za sredstva, namenjena občinam. Sredstva se lahko porabijo tudi za namene, ki niso neposredno povezane s pravicami pripadnikov romske skupnosti, na primer tudi za preventivne aktivnosti in pokrivanje stroškov, ki jih ta del občanov zavestno povzroča sebi in drugim.

Iz NPUR izhaja, da bodo nosilci ukrepov, med katere spadajo tudi lokalne skupnosti, ukrepe iz programa vključili v svoje strateške in programske dokumente ter zanje tudi zagotovili proračunska sredstva in temu je kot osnutek za razpravo namenjen ta nabor (možnih) ukrepov za Rome.

Ta nabor (možnih) ukrepov za Rome predstavlja osnutek, namenjen razpravi na (razširjenem) Multidisciplinarnem aktivu za integracijo pripadnikov romske skupnosti v Občini Trebnje, Komisiji za spremljanje položaja romske skupnosti in Občinskem svetu Občine Trebnje. Razprava in predlogi različnih deležnikov, ki se v okviru svojih dejavnosti na tak ali drugačen način ukvarjajo z romsko skupnostjo, bo podlaga za izoblikovanje, sprejem in izvajanje dodelanih in preišljenih ukrepov za Rome na najrazličnejših področjih, ki bodo sledili zgoraj opredeljenim ciljem.

2. (MOŽNI) UKREPI ZA ROME

2.1. Zagotavljanje možnosti za participacijo Romov v kolektivnih organih

Možen ukrep ali ukrep v izvajanju	Kratek opis ukrepa	Cilj ukrepa	Možne povezave z drugimi ukrepi	Sodelujoči pri izoblikovanju in/ali izvajanju ukrepa	Potrebne aktivnosti za izoblikovanje in izvajanje ukrepa	Okvirna možnost začetka izvajanja ukrepa	Okvirna letna poraba sredstev
2.1.1. Zagotavljanje kolektivnih pravic romske skupnosti	Zagotavljanje sredstev za delovanje pripadnika romske skupnosti v občinskem svetu ter pripadnikov romske skupnosti v drugih kolektivnih organih (Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti, Komisija romske skupnosti, Posebna občinska volilna komisija, Multidisciplinarni aktiv za integracijo pripadnikov romske skupnosti v Občini Trebnje, morebitni novoustanovljeni organi)	Participacija in odločanje predstavnikov romske skupnosti v okviru kolektivnih organov. Spodbujanje Romov pri sprejemanju odločitev, ki se tičejo romske skupnosti.	Obstoji močna povezava z vsemi drugimi ukrepi, saj ta ukrep daje Romom možnost, da sodelujejo pri sooblikovanju odločitev, ki vplivajo na romsko skupnost.	Občina Trebnje; Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine	Pogostejše sklicevanje sej kolektivnih organov, v katere so vključeni Romi in pri katerih je to smiselno.	Se že izvaja, kratkoročno možno zagotoviti pogostejše sklicevanje sej, predvsem Komisije za spremljanje položaja romske skupnosti in Multidisciplinarnega aktiva za integracijo pripadnikov romske skupnosti v Občini Trebnje.	9.500 EUR (v volilnem letu, sicer 2.000 EUR)

2.2. Zagotavljanje finančnih sredstev za kritje osnovnih življenjskih stroškov

Možen ukrep ali ukrep v izvajanju	Kratek opis ukrepa	Cilj ukrepa	Možne povezave z drugimi ukrepi	Sodelujoči pri izoblikovanju in/ali izvajanju ukrepa	Potrebne aktivnosti za izoblikovanje in izvajanje ukrepa	Okvirna možnost začetka izvajanja ukrepa	Okvirna letna poraba sredstev
2.2.1. Občinska denarna pomoč	Izplačevanje občinske denarne pomoči v primeru nedoseganja določenega cenzusa oziroma trenutne težje materialne ogroženosti.	Zagotavljanje finančnih sredstev za kritje osnovnih življenjskih stroškov.	Povezave z drugimi ukrepi (v smislu soodvisnosti) v luči načela enakosti iz 14. člena Ustave Republike Slovenije niso možne.	Občina Trebnje	/	Se že izvaja.	8.500 EUR
2.2.2. Enkratni denarni prispevek za novorojence	Izplačevanje enkratnega denarnega prispevka za novorojence ob rojstvu.	Zagotavljanje dopolnilnega prejemka za pokrivanje stroškov, ki nastanejo ob rojstvu otroka.	Povezave z drugimi ukrepi (v smislu soodvisnosti) v luči načela enakosti iz 14. člena Ustave Republike Slovenije niso možne.	Občina Trebnje	/	Se že izvaja.	2.000 EUR

2.3. Vzgoja in izobraževanje

Možen ukrep ali ukrep v izvajanju	Kratek opisa ukrepa	Cilj ukrepa	Možne povezave z drugimi ukrepi	Sodelujoči pri izoblikovanju in/ali izvajanju ukrepa	Potrebne aktivnosti za izoblikovanje in izvajanje ukrepa	Okvirna možnost začetka izvajanja ukrepa	Okvirna letna poraba sredstev
2.3.1. Vključevanje romskih otrok in Romov v vzgojno izobraževalni proces (vrtec, osnovna šola, programi izobraževanja odraslih)	So(financiranje) vzgojno izobraževalnih programov, vključevanje romskih otrok in Romov v vrtec, osnovno šolo in programe izobraževanja odraslih ter učne pomoči.	Povečan vpis Romov v vzgojno izobraževalne programe. Redno obiskovanje (visok delež prisotnosti) vzgojno izobraževalnih programov. Povečanje deleža Romov, ki uspešno zaključijo izobraževanje.	<p>2.1.1. (izobraženi Romi se bodo lažje vključevali v procese oblikovanja in sprejemanja odločitev)</p> <p>2.2.1.; 2.4.; 2.7. (izobraženi Romi se bodo lažje vključevali na trg dela in se zaposlili, posledično bo potreba po izplačevanju občinske denarne pomoči manjša; z rastjo stopnje izobrazbe običajno upada tudi kriminalna dejavnost)</p> <p>2.6.1. (vključenost in uspešnost Romov v vzgojno izobraževalnem procesu lahko pomeni višje sofinanciranje urejanja bivalnih razmer)</p>	Občina Trebnje; Vrtec Mavrica Trebnje; Osnovna šola Trebnje; Osnovna šola Veliki Gaber; Center za izobraževanje in kulturo Trebnje; Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine	Dodatno spodbujanje pripadnikov romske skupnosti k vpisu otrok v vzgojno izobraževalne programe ter odraslih Romov v programe izobraževanja odraslih.	Se že izvaja, možne dodatne aktivnosti, usmerjene k spodbujanju pripadnikov romske skupnosti k rednemu obiskovanju vzgojno izobraževalnih programov.	10.000 EUR
2.3.2. Sofinanciranje programa Kher šu beši	Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine v romskem naselju Vejar izvaja program dnevnega centra »Kher šu	Nudjenje učne pomoči, pridobitev socialnih veščin in izvajanje prostora dejavnosti.	2.3.1. (vpliv na uspešnost Romov v vzgojno izobraževalnem procesu)	Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine; Občina Trebnje	/	Se že izvaja.	7.000 EUR (delež Občine Trebnje)

	beši«, ki je namenjen šoloobveznim otrokom in mladostnikom. Občina Trebnje sofinancira program.						
2.3.3. Štipendije za udeležence srednješolskega izobraževanja	Štipendije za pripadnike romske skupnosti, ki se vključijo v programe srednješolskega izobraževanja. Določitev posebnih pogojev za pridobitev štipendije za pripadnike romske skupnosti po načinu »korenčka« in »palice«. Priprava, sprejem in izvajanje predpisa, ki bo urejal štipendije za Rome (ali vključitev v obstoječi predpis s tega področja).	Spodbuditi romsko populacijo, da doseže višji nivo znanja in se vključuje v programe srednješolskega izobraževanja in jih tudi uspešno zaključi.	Glej možne povezave, navedene pri ukrepu 2.3.1.	Občina Trebnje; Osnovna šola Trebnje; Osnovna šola Veliki Gaber	Določitev posebnih pogojev za pridobitev štipendije za pripadnike romske skupnosti po načinu »korenčka« in »palice«. Priprava, sprejem in izvajanje predpisa, ki bo urejal štipendije za Rome (ali vključitev v obstoječi predpis s tega področja). Izvedba javnega razpisa.	Začetek možen srednjeročno.	6.500 EUR
2.3.4. Izboljšanje Wi-Fi omrežja	Zagotavljanje Wi-Fi omrežja, delujočega na območju celotnega romskega naselja.	Zagotovitev osnovnih pogojev za izvajanje izobraževanja na daljavo. Povečevanje računalniške pismenosti Romov.	Glej možne povezave, navedene pri ukrepu 2.3.1.	Občina Trebnje	Pregled stanja in ugotovitev dodatnih potreb, glede na to zagotovitev dodatnih dostopnih točk in podobno.	Se že izvaja, kratkodo srednjeročno možne izboljšave.	Bo določena naknadno, glede na ugotovljen obseg potreb.

2.4. Zaposlovanje Romov

Možen ukrep ali ukrep v izvajanju	Kratek opis ukrepa	Cilj ukrepa	Možne povezave z drugimi ukrepi	Sodelujoči pri izoblikovanju in/ali izvajanju ukrepa	Potrebne aktivnosti za izoblikovanje in izvajanje ukrepa	Okvirna možnost začetka izvajanja ukrepa	Okvirna letna poraba sredstev
<p>2.4.1. Zmanjšanje števila brezposelnih Romov in povečanje njihove zaposljivosti</p>	<p>Sofinanciranje programov javnih del in drugih ukrepov aktivne politike zaposlovanja.</p>	<p>Vključevanje dolgotrajno brezposelnih oseb na trg dela.</p>	<p>2.2.1.; 2.7. (zaposleni Romi bodo imeli stalne prejemke za kritje osnovnih življenjskih stroškov, posledično bo potreba po izplačevanju občinske denarne pomoči manjša ali bo celo odpadla; z rastjo stopnje zaposlenosti običajno upada tudi kriminalna dejavnost) 2.6.1. (zaposlenost Romov lahko pomeni višje sofinanciranje urejanja bivalnih razmer)</p>	<p>Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje; Občina Trebnje; Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine; izvajalci programov javnih del (na primer Komunala Trebnje d.o.o.)</p>	<p>Oblikovanje ustreznih dodatnih programov javnih del, v katere bi bilo mogoče vključiti Rome (na primer »Urejanje romskega naselja« in/ali »Urejanje javnih površin« ...).</p>	<p>Se že izvaja, kratkoročno možna prijava dodatnih programov javnih del.</p>	<p>8.000 EUR</p>

2.5. Življenjsko okolje v romskem naselju Vejar

Možen ukrep ali ukrep v izvajanju	Kratek opis ukrepa	Cilj ukrepa	Možne povezave z drugimi ukrepi	Sodelujoči pri izoblikovanju in/ali izvajanju ukrepa	Potrebne aktivnosti za izoblikovanje in izvajanje ukrepa	Okvirna možnost začetka izvajanja ukrepa	Okvirna letna poraba sredstev
2.5.1. Zagotavljanje zdravega življenjskega okolja	(So)financiranje sterilizacij in kastracij živali. Ustrežno ravnanje z zapuščenimi živalmi. Naročilo izvedbe preventivnih programov deratizacije in dezinfekcije v romskem naselju.	Odgovorno lastništvo domačih živali, zmanjšanje števila zapuščenih in nepreskrbljenih živali. Zatiranje podgan, miši in drugih škodljivih glodavcev.	Povezave niso možne.	Občina Trebnje; izvajalec kastracij in sterilizacij; izvajalec ravnanja z zapuščenimi živalmi; izvajalec deratizacije in dezinfekcije	Priprava javnega poziva. obdobja naročila izvedbe deratizacije in dezinfekcije	Začetek možen kratko- do srednjeročno.	3.000 EUR
2.5.2. Zagotavljanje čistega in urejenega življenjskega okolja	Odvažanje odpadkov iz romskega naselja. Organizacija čistilnih akcij v romskem naselju, v katere se vključi predvsem Rome. Zagotavljanje orodja za izvajanje čistilnih akcij.	Preprečitev zbiranja in kopičenja odpadkov. Skrb in zavedanje Romov za čisto in urejeno življenjsko okolje.	2.7.3. (probacija se lahko izvaja v smislu čiščenja in urejanja romskega naselja)	Občina Trebnje; Komunala Trebnje d.o.o.; Skupna občinska uprava občin Dolenjske; Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine	Sistemsko načrtovanje in izvajanje odvozov odpadkov iz romskega naselja. Organizacija čistilnih akcij.	Začetek možen kratkoročno.	6.000 EUR (predvideva se, da bo poraba sredstev v sorazmerno kratkem času precej manjša)
2.5.3. Zagotavljanje prostora za poljedelstvo	Spodbujanje Romov k samooskrbi s hrano, predvsem poljščinami, in sicer z zagotavljanjem primerne prostora za poljedelstvo – individualni vrtički.	Zagotavljanje samooskrbe pripadnikov romske skupnosti s hrano, predvsem poljščinami. Obdelovanje vrtičkov.	Povezave niso možne.	Občina Trebnje; Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine	Povezava ukrepa z ukrepom 2.6.	Se že izvaja, kratkoročno možne dodatne spodbude, v smislu povezave z ukrepom 2.6.	/
2.5.4. Razmejitev romskega naselja Vejar in bližnjih zemljišč z jarkom	Izvede se jarek okrog romskega naselja Vejar.	Preprečitev nenadzorovanega širjenja romskega naselja izven meja. Preprečitev poseganja na	2.6. (Romi bi gradili na območju naselja Vejar in se ne bi širili izven njegovih meja)	Občina Trebnje; Krajevna skupnost Račje selo	Načrtovanje sredstev za investicijo v proračunu, izbira izvajalca in izvedba.	Izvedba možna kratko- do srednjeročno.	25.000 EUR

		zemljišča, ki niso v lasti Občine Trebnje.					
2.5.5. Ureditev prostora za rekreacijo	V romskem naselju se uredi prostor za šport in rekreacijo.	Športno udejstvovanje Romov. Večja vključenost Romov v širše lokalno okolje.	2.3.1.; 2.3.2. (urejen prostor za rekreacijo bi se lahko uporabljal tudi v okviru vzgojno izobraževalnega procesa in delovanja dnevnega centra Kher šu beši) 2.4.; 2.7.3. (programi javnih del in probacija se lahko izvajajo tudi v smislu čiščenja in urejanja prostora za rekreacijo)	Občina Trebnje	Načrtovanje in izvedba.	Izvedba možna srednjeročno.	150.000 EUR (enkraten strošek)
2.5.6. Ureditev cestne infrastrukture za romsko naselje Vejar	Rekonstrukcija ceste in izgradnja pločnika na LC 425202 Brezovica – Velika Loka v dolžini približno 1300 m, in sicer med naselji Hudeje, Vejar in Račje Selo (odsek med 2.950 in 4250).	Zagotoviti prebivalcem romskega naselja Vejar osnovne življenjske pogoje, in sicer z rekonstrukcijo odseka lokalne ceste LC 425202 Brezovica – Velika Loka, ki poteka skozi romsko naselje in z izgradnjo pločnika na tem odseku ceste.	Povezave niso možne.	Občina Trebnje	Načrtovanje (PZI dokumentacija) in gradnja.	Izvedba možna srednjeročno.	600.000,00 EUR (enkraten strošek)

2.6. Sofinanciranje urejanja bivalnih razmer

Možen ukrep ali ukrep v izvajanju	Kratek opis ukrepa	Cilj ukrepa	Možne povezave z drugimi ukrepi	Sodelujoči pri izoblikovanju in/ali izvajanju ukrepa	Potrebne aktivnosti za izoblikovanje in izvajanje ukrepa	Okvirna možnost začetka izvajanja ukrepa	Okvirna letna poraba sredstev
<p>2.6.1. Sofinanciranje urejanja bivalnih razmer za Rome</p>	<p>Določitev pogojev za sofinanciranje urejanja bivalnih razmer po načinu »korenčka« in »palice«.</p> <p>Priprava, sprejem in izvajanje predpisa, ki bo urejal sofinanciranje urejanja bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti. Vsakoletna izvedba javnega poziva.</p>	<p>Spodbujanje sklepanja varčevalnih dogovorov pripadnikov romske skupnosti za namen izboljšanja bivalnih razmer.</p> <p>Prvo reševanje stanovanjskega problema pripadnikov romske skupnosti.</p> <p>Zagotavljanje legalnosti objektov, zgrajenih s strani pripadnikov romske skupnosti.</p>	<p>Po načinu »korenčka« in »palice«:</p> <p>2.3.1.;2.3.3. (romske družine, v katerih bi bili otroci vključeni v vzgojno izobraževalne programe (vrtec, osnovna in srednja šola, izobraževanje odraslih), bi bili upravičeni do višjega sofinanciranja)</p> <p>2.4. (romske družine z zaposlenimi člani bi bile upravičene do višjega sofinanciranja)</p> <p>2.7. (romi, ki bi jim bil izrečen prekršek ali bi bili obsojeni za kaznivo dejanje, bi bili upravičeni do nižjega sofinanciranja oziroma ne bi bili upravičeni do sofinanciranja)</p>	<p>Občina Trebnje; Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine; Skupna občinska uprava občin Dolenjske</p>	<p>Priprava in sprejem predpisa, ki bo urejal sofinanciranje urejanja bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti.</p> <p>Izvedba javnega poziva.</p>	<p>Začetek možen srednjeročno, v polni meri bi ukrep zaživel dolgoročno.</p>	<p>75.000 EUR (znesek se bo usklajeval glede na izkazane potrebe)</p>
<p>2.6.2. Seznanjanje Romov z možnostjo sofinanciranja urejanja bivalnih razmer</p>	<p>Seznanjanje Romov o ukrepu sofinanciranja urejanja bivalnih razmer in možnostmi, ki so jim nudene za</p>	<p>Uresničevanje ukrepa sofinanciranja bivalnih razmer za Rome v praksi.</p>	<p>2.6.1. (informiranje o ukrepu)</p>	<p>Občina Trebnje; Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine</p>	<p>/</p>	<p>Začetek možen kratkoročno.</p>	<p>/</p>

	izboljšanje življenjskega standarda.	Dejansko izboljšanje življenjskega standarda Romov					
--	--------------------------------------	--	--	--	--	--	--

2.7. Varstvo javnega reda in miru, preprečevanje kaznivih dejanj

Možen ukrep ali ukrep v izvajanju	Kratek opis ukrepa	Cilj ukrepa	Možne povezave z drugimi ukrepi	Sodelujoči pri izoblikovanju in/ali izvajanju ukrepa	Potrebne aktivnosti za izoblikovanje in izvajanje ukrepa	Okvirna možnost začetka izvajanja ukrepa	Okvirna letna poraba sredstev
2.7.1. Zagotavljanje večje varnosti	Ustanovitev sveta, sosveta, komisije ali druge dogovorjene oblike partnerskega sodelovanja za zagotavljanje večje varnosti.	Zagotoviti večjo varnost.	2.3.; 2.4. (višja izobraženost in zaposlenost prebivalstva praviloma pomenita manj kriminalitete, kar se kaže v povečanju varnosti)	Občina Trebnje; Policijska postaja Trebnje; drugi organi, organizacije in institucije, civilna družba in posamezniki, katerih dejavnost je usmerjena k zagotavljanju večje varnosti oziroma k spodbujanju varnostnega samoorganiziranja prebivalcev	Ocena stanja in sprejem odločitve, ali poleg obstoječih organov (predvsem Multidisciplinarni aktiv za integracijo pripadnikov romske skupnosti v Občini Trebnje) potrebujemo še en organ ali je morda primernejše preoblikovanje kakšnega izmed obstoječih, s ciljem vključitve dodatnih deležnikov, morda tudi zagotovitev okvirov delovanja (sprejem ustanovitvenega akta v okviru določb Zakona o organiziranosti in delu v policiji).	Se že izvaja, kratko- do srednjeročno možna izpopolnitev delovanja in uskladitev z Zakonom o organiziranosti in delu v policiji.	2.500 EUR
2.7.2. Povrnitev škode na stvareh, povzročene s strani pripadnikov romske skupnosti	V okviru javnega razpisa oziroma poziva zagotavljanje sredstev za povračila škode na stvareh, povzročene fizičnim in pravnim osebam s strani pripadnikov romske skupnosti.	Zmanjševanje škode, ki jo utrpijo osebe na stvareh v njihovi lasti.	2.3.; 2.4. (višja izobraženost in zaposlenost prebivalstva praviloma pomenita manj kriminalitete, kar se kaže v zmanjšanju škodnih dogodkov)	Občina Trebnje; organi pregona; pravosodni organi	Opredelitev pogojev in priprava javnega razpisa oziroma poziva.	Začetek možen srednjeročno.	5.000 EUR
2.7.3. Sodelovanje pri izvajanju probacije	Občina sodeluje pri izvajanju probacije, v katero se vključijo obsojeni pripadniki romske skupnosti, ki jim je bila izrečena sankcija za prekršek ali kaznivo dejanje.	Osebe lahko izvajajo delo v splošno korist tudi na območju romskega naselja, kar bi delovalo z učinkom generalne prevencije na druge pripadnike romske skupnosti.	2.3.; 2.4. (višja izobraženost in zaposlenost prebivalstva praviloma pomenita manj kriminalitete, kar se kaže v zmanjšanju izvajanja probacije)	Občina Trebnje; Probacijska enota Novo mesto	Vzpostavitev nadzora (mentorstvo ...) za izvajanje ukrepa na območju romskega naselja.	Se (občasno) že izvaja, kratkoročno možna selitev izvajanja pretežno na območje romskega naselja.	1.000 EUR (sredstva so v celoti povrnjena s strani Ministrstva za pravosodje)

2.8. Zaposlitev javnega uslužbenca

Možen ukrep ali ukrep v izvajanju	Kratek opis ukrepa	Cilj ukrepa	Možne povezave z drugimi ukrepi	Sodelujoči pri izoblikovanju in/ali izvajanju ukrepa	Potrebne aktivnosti za izoblikovanje in izvajanje ukrepa	Okvirna možnost začetka izvajanja ukrepa	Okvirna letna poraba sredstev
2.8.1. Zaposlitev javnega uslužbenca, ki bo skrbel za koordinacijo in izvajanje ukrepov	Nova zaposlitev za koordinacijo in izvajanje ukrepov, predvidoma v okviru Skupne občinske uprave občin Dolenjske, kjer delujeta tudi občinski inšpektorat in redarstvo.	Zagotavljanje kadrovskih pogojev za koordinacijo in izvajanje ukrepov.	Ukrep se prepleta z vsemi ostalimi ukrepi in predstavlja pogoj za možnost celovitega izvajanja ukrepov.	Občina Trebnje; Skupna občinska uprava občin Dolenjske	Načrtovanje v kadrovskih dokumentih, nato izvedba postopka nove zaposlitve.	Začetek možen kratko- do srednjeročno.	25.000 EUR (od tega sofinanciranje Republike Slovenije v višini 55 %)

3. KRATKA OBRAZLOŽITEV (MOŽNIH) UKREPOV ZA ROME

3.1. Zagotavljanje možnosti za participacijo Romov v kolektivnih organih

V Sloveniji je Romom, kot ustavno varovani skupnosti, zagotovljena posebna pravica do politične participacije. Ena od prvih posebnih pravic romske skupnosti, določenih na podlagi pooblastil 65. člena Ustave Republike Slovenije, je namreč pravica romske skupnosti do zastopanja v predstavniških organih lokalne samouprave. Zakon o lokalni samoupravi v petem odstavku 39. člena določa, da imajo Romi na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, v občinskem svetu najmanj po enega predstavnika.

V vsaki od takšnih občin mora biti v občinskem svetu ustanovljeno tudi posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti. Član tega delovnega telesa je tudi član občinskega sveta, ki je predstavnik romske skupnosti.

Z izvajanjem tega ukrepa se preko financiranja sejin za seje in delovanje Občinskega sveta Občine Trebnje, Komisije za spremljanje položaja romske skupnosti, Komisije romske skupnosti, Posebne občinske volilne komisije, Multidisciplinarnega aktiva za integracijo pripadnikov romske skupnosti v Občini Trebnje ter morebitnih novoustanovljenih organov zagotavlja izvrševanje prej navedenih pravic.

Ključnega pomena je, da so Romi vključeni v procese odločanja, zlasti tiste, ki se tičejo romske skupnosti. Zato se v prihodnje predvideva pogostejše sklicevanje sej zgoraj omenjenih organov.

3.2. Zagotavljanje finančnih sredstev za kritje osnovnih življenjskih stroškov

Občina Trebnje občanom, ki ne dosegajo določenega cenzusa oziroma so zašli v trenutno težjo materialno ogroženost, zagotavlja izplačevanje občinske denarne pomoči. Podlaga za izplačevanje je Odlok o občinskih denarnih pomočeh iz sredstev proračuna Občine Trebnje (Uradni list RS, št. 44/07, 38/10, 57/12 in 44/14).

Na podlagi Odloka o enkratnem denarnem prispevku za novorojence v Občini Trebnje (Uradni list RS, št. 44/05, 52/08 in 38/21) pa Občina Trebnje občanom ob rojstvu otroka namenja enkratni denarni prispevek za novorojence, ki je dopolnilni prejemek za pokrivanje stroškov, ki nastanejo ob rojstvu.

Visok delež prejemnikov občinske denarne pomoči in enkratnega denarnega prispevka za novorojence predstavlja pripadnike romske skupnosti.

Občina Trebnje bo tudi v prihodnje izplačevala občinsko denarno pomoč in enkratni denarni prispevek ob rojstvu otroka.

3.3. Vzgoja in izobraževanje

Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji v 4. členu določa, da Republika Slovenija ustvarja pogoje za vključevanje pripadnikov romske skupnosti v sistem vzgoje in izobraževanja, zagotavlja pogoje za dvig izobrazbene ravni pripadnikov romske skupnosti in ustrezno štipendijsko politiko. Izobrazbeni položaj pripadnikov romske skupnosti je kljub dolgoletnim naporom in veliko vloženi finančnimi sredstvi, še vedno slabši v primerjavi z

ostalo populacijo. Veliko otrok še vedno ne dokonča obveznega osnovnošolskega izobraževanja, še manj jih pridobi srednješolsko ali celo visokošolsko izobrazbo.

Za področje vzgoje in izobraževanja pri romski populaciji je značilna:

- nezadostna vključenost romskih otrok v vrtce in neredno obiskovanje že vpisanih otrok v vrtce;
- prevelik delež odsotnosti od pouka v osnovnih šolah;
- izjemno nizek delež otrok, ki zaključijo osnovno šolo;
- nezadostno znanje slovenskega jezika;
- podvrženost stereotipom večinske skupnosti;
- veliko število otrok s posebnimi potrebami;
- nezaupanje romskih staršev v vzgojno izobraževalne institucije;
- nizka stopnja izobraženosti romskih staršev;
- premajhna samoaktivacija in participacija predstavnikov romske skupnosti.

V preteklih letih se je izobrazbeni primanjkljaj reševal (in se še rešuje) s posameznimi ukrepi znotraj posameznih projektov, pretežno financiranimi tudi iz državnih in evropskih sredstev. Projektno delo namreč omogoča najbolj neposreden stik s pripadniki romske skupnosti, kar omogoča tudi pridobivanje zaupanja Romov in tudi njihov takojšnji odziv. Žal pa je pomanjkljivost takšnega pristopa v tem, da projektno delo ne more zagotavljati kontinuiranega, sistematičnega pristopa k reševanju romske problematike. Vsakršna časovna, finančna oziroma vsebinska vrzel ali kadrovska menjava pri neposrednem delu z romsko skupnostjo pa ruši težko pridobljeno zaupanje, zgrajeno v neposrednih odnosih v konkretnem okolju.

V Občini Trebnje se je k problemu nezadostne vključenosti romskih otrok pristopilo že v preteklosti. V romskem naselju Vejar uspešno deluje Vrtec Romano (enota Vrtca Mavrica Trebnje), beleži se tudi naraščanje števila otrok, vključenih v osnovnošolsko izobraževanje. K temu je pripomoglo tudi delovanje dnevnega centra Kher šu beši, ki usmerja otroke v nadaljnje izobraževanje in nudi učno pomoč ter pomoč pri socializaciji Romov. V vrtcu in osnovni šoli delujeta tudi romska pomočnika. Center šolski in obšolskih dejavnosti pa izvaja projekt individualne pomoči za romske učence »Skupaj za znanje«, za katerega bi bilo dobro zagotoviti prostore v samem romskem naselju. Izvajajo se še projekti, kot so šola za romske starše (Vrtec Mavrica Trebnje), poletni tabor za romske otroke (Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine) in učna pomoč (Center za izobraževanje in kulturo Trebnje).

Izobrazbena struktura romske skupnosti v občini Trebnje je zelo slaba. Zelo visok delež romske populacije nima dokončane niti osnovne šole, še manjši je delež tistih, ki so zaključili srednješolsko izobraževanje. Takšno stanje pomeni za pripadnike romske skupnosti slabše možnosti za zaposlitev ter posledično slabše materialne in bivanjske pogoje. Odrasli Romi potrebuje posebno pozornost v informiranju in svetovanju, saj je njihova udeležba v procesih izobraževanja, zaposlovanja in vseživljenjskega učenja minimalna. S financiranjem in izvajanjem programov Centra za izobraževanje in kulturo Trebnje se želi zagotoviti kakovostno, strokovno in celostno informiranje ter svetovanje o možnostih izobraževanja in učenja odraslih Romov, predvsem program osnovne šole za odrasle.

V času epidemije nalezljive bolezni COVID-19 se je še posebej pokazala potreba po delujočem Wi-Fi omrežju na območju celotnega romskega naselja. V tem smislu so v prihodnje možne določene izboljšave.

S ciljem vključevanja več Romov v programe srednješolskega izobraževanja so možen ukrep tudi posebne štipendije, ki bi Rome spodbujale k vpisu v srednje šole, določene pa bi bile po načinu »korenčka« in »palice« (cilj ukrepa bi torej bil uspešno zaključiti in ne le začeti srednješolsko izobraževanje).

3.4. Zaposlovanje Romov

Skrb in angažiranje za čim uspešnejše vključevanje na trg dela je na prvem mestu odgovornost vsakega posameznika, deloma pa tudi stimulativen okolja, v katerem se izobrazba šteje za vrednato, ki posamezniku omogoča uspešnejše iskanje zaposlitve. V Republiki Sloveniji se vse državljanke obravnava enako in se jih ne ločuje po etnični, verski, nacionalni in drugi pripadnosti. Država si prizadeva, da bi vse, ki za to potrebujejo pomoč in spodbudo, kar najbolj opolnomočila za učinkovito vključitev na trg dela. Navkljub zavezanosti k enaki obravnavi vseh, ki pri vključevanju na trg dela potrebujejo pomoč, pa se na področju zaposlovanja izvajajo tudi ukrepi pozitivne diskriminacije pripadnikov romske skupnosti.

Pripadniki romske skupnosti so prednostna ciljna skupina za vključevanje v ukrepe države na trgu dela, kot so programi Aktivne politike zaposlovanja (APZ). Vključevanje Romov v javna dela, kot enega od ukrepov APZ, je s strani države sofinancirano v višini 95 % (sofinanciranje plače). Poleg tega so Romi v program javnih del lahko vključeni do dve leti, ostale ciljne skupine se lahko praviloma vključujejo v javna dela le za obdobje enega leta. Z namenom delovne in socialne aktivacije dolgotrajno brezposelnih Romov je izvajanje javnih del v največji možni meri prilagojeno potrebam brezposelnih Romov kot tudi Romom, ki so uporabniki storitev javnih del. Za Rome se v okviru javnih del izvajajo predvsem programi javnih del, ki so namenjeni urejanju romskih naselij in pomoči Romom pri socializaciji, možna pa je tudi vključitev Romov v druge programe javnih del.

Občina Trebnje že več let sofinancira programe javnih del, v katera so bili že do sedaj vključeni tudi posamezni Romi. Gre za naslednje programe za pomoč pri socializaciji.

V prihodnje se načrtuje prijavo dodatnih programov javnih del, v katera bi se lahko vključilo Rome.

3.5. Življenjsko okolje v romskem naselju Vejar

Poleg ozaveščanja Romov o osnovni higieni in zdravju vseh prebivalcev romskih naselij, je pomembno tudi ozaveščanje o odgovornem lastništvu domačih živali in ustrezna skrb za sortiranje in ločevanje odpadkov. V ta ukrep so vključeni tudi deratizacija in dezinfekcija, izlov psov in odvoz odpadkov po potrebi ter redna organizacija čistilnih akcij, v katere se vključi predvsem romsko prebivalstvo. Okoljevarstvena problematika, ki se kaže v kurjenju raznih, tudi nevarnih stvari predstavlja pomembno vprašanje splošne varnosti, saj vpliva tudi na sosednja naselja, prav tako nelegalno zbiranje in skladiščenje odpadnih surovin povzroča še širjenje bolezni, povezanih z glodavci, velik izziv predstavlja tudi problematika potepuških živali (nelastniški in zapuščeni psi, ki predstavljajo nevarnost za zdravje prebivalcev in vseh, ki izvajajo aktivnosti v romskih naseljih).

Okrog romskega naselja Vejar se predvideva izgradnja jarka, s ciljem razmejitev naselja s sosednjimi zemljišči zaradi preprečevanja nenadzorovanega širjenja naselja. V naselju pa se bo uredil prostor za šport in rekreacijo. Rekonstruiral bi se odsek lokalne ceste LC 425202 Brezovica – Velika Loka, ki poteka skozi romsko naselje, vključno z izgradnjo pločnika na tem odseku ceste.

Z dodatnim financiranjem navedenih aktivnosti, se želi zmanjšati posledice nedovoljenih ravnanj in dati jasen signal romski skupnosti, da bi se denar, ki se sedaj porablja za sanacijo posledic nedovoljenih ravnanj, lahko porabil za namene pozitivne diskriminacije te skupnosti.

3.6. Sofinanciranje urejanja bivalnih razmer

Občina Trebnje je pristojna za urejanje prostora in prostorskega načrtovanja na lokalni ravni, tudi romskega naselja Vejar, v katerem po zadnjih uradnih podatkih prebiva skoraj 300 prebivalcev. Občina se glede na zakonodajo, v kateri so bili v preteklosti na nacionalni ravni izvedeni nekateri strateški ukrepi, katerih cilji so bili obravnavati prostorske težave romskih naselij, srečuje s številnimi izzivi. Da bi te izzive uspešno reševali, je potrebno zagotoviti večjo angažiranost državnih ustanov, občine in hkrati Rome spodbuditi k sodelovanju in vključenosti v ta proces.

Podobno kot drugje po Sloveniji, se je tudi pri nas pokazalo, da neurejeno bivalno okolje, pa tudi preveliko število Romov na ožjem območju, lahko vodi v getoizacijo romske skupnosti in ni korak v smeri zelene integracije romske skupnosti v širše okolje. Predvsem nekateri Romi želijo urediti bivališča izven neurejenih okolij, kjer sedaj prebivajo v slabih življenjskih razmerah, ali pa si želijo v takšnem okolju izboljšati (zgraditi novo, legalizirati obstoječe) svoje bivališče.

S tem ukrepom Občina Trebnje torej želi Romom pomagati pri urejanju bivalnih razmer. Z javnim pozivom se jim bo omogočilo lažji prehod v boljše bivalne razmere. Gre za ukrep, ki ga je mogoče po načinu »korenčka« in »palice« (v okviru meril in pogojev) izjemno dobro in učinkovito povezovati z večino ostalih ukrepov, zato posredno vpliva tudi na reševanje ostale predstavljene problematike.

Glede na omejena sredstva bodo do (višjega) sofinanciranja primarno upravičeni predvsem tisti posamezniki, ki so s svojim dosedanjim načinom življenja pokazali, da pozitivno odstopajo od večine, s tem, da so nekaznovani, da svoje otroke redno pošiljajo v vrtec in osnovno šolo in podobno. Tem bo omogočeno, da se približajo standardu in življenju, ki so ga deležni ostali občani. Morda pa bodo tudi postali vzor za druge.

3.6.1. Ocena stanja

Lastnica zemljišč v romskem naselju Vejar je Občina Trebnje.

Romsko naselje je opremljeno z vodovodnim, kanalizacijskim (vključno s čistilno napravo) in električnim omrežjem ter primarnim in sekundarnim cestnim omrežjem (vključno s hodnikom za pešce in avtobusnim postajališčem). Izgrajena je tudi javna razsvetljava.

Za nelegalne gradnje v naselju je Občina Trebnje v letu 2011 pridobila 34 gradbenih dovoljenj, s čimer so bili za te objekte ustvarjeni pogoji za individualne priključke na objekte gospodarske javne infrastrukture.

Občinski svet Občine Trebnje je na seji 22. 11. 2017 sprejel naslednja sklepa:
*»Najemnike za zemljišča v naselju Vejar se oprosti plačila najemnine za dobo petih (5) let, šteto od pravnomočnega gradbenega dovoljenja.
 Prav tako se enako uredi za 35 objektov, ki so pridobili gradbena dovoljenja že v preteklosti.«.*

Za nekaj zemljišč so pripadniki romske skupnosti z občino že sklenili najemne pogodbe (sklenjenih je skoraj 20 pogodb), nekaj vlog je v reševanju.

Posamezni pripadniki romske skupnosti so pristopili tudi k legalizaciji objektov, vendar jih je le peščica postopke uspešno pripeljala do konca. Zaradi vse več gradenj in posledično pospešenih aktivnosti gradbenih inšpektorjev v Vejarju (izrekanju inšpekcijskih ukrepov o ustavitvi gradnje in podobno) opazamo na eni strani povečane potrebe, na drugi strani pa tudi interes prebivalcev Vejarja po urejanju bivalnih razmer (legalizaciji obstoječih nelegalnih objektov oziroma izvajanju ustreznih aktivnosti zaradi novogradenj).

Postopki pridobivanja gradbenih dovoljenj (za legalizacijo) za objekte v romskem naselju Vejar so zahtevni, saj v njih sodelujejo številni subjekti, največji težavi pa sta neukost romskega prebivalstva o teh postopkih in nova gradbena zakonodaja (investitor je lastnik ali imetnik stavbne pravice (najemnik ne izkazuje več pravice graditi), kar v praksi povzroča težave). Rome bo potrebno dodatno informirati o možnostih urejanja bivalnih razmer.

3.6.2. Ukrep sofinanciranja urejanja bivalnih razmer

Glede na navedeno bo potrebno določiti način in pogoje za sofinanciranje urejanja bivalnih razmer – pripraviti, sprejeti in izvajati predpis, ki bo urejal to področje in na podlagi katerega bo lahko vsakoletno izveden javni poziv.

Omogočil bi se tudi nakup zemljišč v romskem naselju Vejar. Brezplačni najemi bi se ukinili, za najeta zemljišča bi se plačevala najemnina. Določilo bi se prehodno obdobje, v katerem bi morali Romi, ki najemnih pogodb še nimajo sklenjenih, le-te skleniti (že sklenjene pa bi se nadomestile z novimi v smislu predlaganih ukrepov).

Možnih izpeljav ukrepa je v njegovih posameznih segmentih več. Primeroma, kot možnosti za namen razprave, navajamo sledeče.

3.6.2.1. Vsebina ukrepa – upravičeni nameni sofinanciranja

Vsebina ukrepa je sofinanciranje reševanja urejanja bivalnih razmer – prvo reševanje stanovanjskega problema oziroma nezadovoljivo rešenega vprašanja bivanja – in sicer:

1. sofinanciranje nakupa stavbnega zemljišča izven romskega naselja Vejar ter sofinanciranje projektne dokumentacije, komunalnega prispevka in gradnje stanovanjskega objekta;
2. sofinanciranje nakupa stavbnega zemljišča izven romskega naselja Vejar z zgrajenim legalnim stanovanjskim objektom;
3. sofinanciranje najema stavbnega zemljišča v romskem naselju Vejar ter, v primeru gradnje stanovanjskega objekta, sofinanciranje projektne dokumentacije in komunalnega prispevka, oziroma, v primeru legalizacije nelegalnega stanovanjskega objekta, sofinanciranje projektne dokumentacije, komunalnega prispevka in nadomestila za degradacijo in uzurpacijo prostora.

Predmet sofinanciranja torej ne bi bil:

- nakup zemljišča v romskem naselju Vejar (ki bi bil sicer možen);
- gradnja stanovanjskega objekta v romskem naselju Vejar (ki bi bila sicer možna).

V primeru povečanega interesa po legalizacijah nelegalnih stanovanjskih objektov bi lahko Občina Trebnje pristopila k skupinski legalizaciji, tudi z morebitnim odstopanjem od splošnih meril.

3.6.2.2. Obdobje upravičenih stroškov sofinanciranja

Upravičeni stroški sofinanciranja so tisti, ki so nastali od 1. 1. 2021 dalje.

3.6.2.3. Upravičenci in pogoji

Upravičenci so romske družine (gospodinjstva), ki kumulativno izpolnjujejo naslednje pogoje:

- nimajo zadovoljivo rešenega vprašanja bivanja ali nima v skladu z določili predpisov prvič rešenega stanovanjskega problema;
- vlagatelj je lastnik stavbnega zemljišča izven romskega naselja Vejar (z zgrajenim legalnim stanovanjskim objektom) ali kupec, ki ima sklenjeno predpogodbo ali sklenjeno in notarsko overjeno pogodbo o nakupu stavbnega zemljišča (z zgrajenim

- legalnim stanovanjskim objektom) – v primeru iz 1. in 2. točke, oziroma najemnik stavbnega zemljišča v romskem naselju Vejar – v primeru iz 3. točke,
- vlagatelj in vsi člani gospodinjstva so imeli na dan 1. 1. 2021 stalno prebivališče v Občini Trebnje, razen če za prijavo stalnega prebivališča ni bilo dano soglasje Občine Trebnje (kadar gre za prijavo stalnega prebivališča na nepremičnini v lasti Občine Trebnje), pri čemer soglasje Občine Trebnje ni potrebno v primeru rojstva ali sklenitve zakonske zveze;
 - vlagatelj je vpisan v volilni imenik državljanov Republike Slovenije – pripadnikov romske skupnosti v Občini Trebnje;
 - vsi šoloobvezni otroci gospodinjstva v preteklem šolskem letu niso neopravičeno od pouka izostali več kot 20 % časa (če ima vlagatelj šoloobvezne otroke);
 - vlagatelju in nobenemu članu gospodinjstva ni bila izrečena sankcija za kaznivo dejanje;
 - vlagatelj je v enem letu pred dnevom vložitve vloge aktivni iskalec zaposlitve (ali zaposlen);
 - vlagatelj in vsi člani gospodinjstva na dan oddaje vloge nimajo neporavnanih zapadlih obveznosti do občinskih javnih zavodov in javnih podjetij ter drugih obveznih dajatev in denarnih nedavčnih obveznosti po predpisih, ki urejajo davke, v skupni višini več kot 500 EUR;
 - vlagatelj ima na dan oddaje vloge sklenjen dogovor o varčevanju za namen urejanja bivalnih razmer pri pristojni enoti centra za socialno delo;
 - vlagatelj za namen urejanja bivalnih razmer, ki je predmet sofinanciranja, še ni pridobil sredstev iz drugega naslova.

3.6.2.4. Višina sofinanciranja

Izhodiščna višina sofinanciranja (ob izpolnjevanju zgornjih pogojev) bi bila po upravičenih namenih različna, in sicer:

1. sofinanciranje nakupa stavbnega zemljišča izven romskega naselja Vejar ter sofinanciranje projektne dokumentacije, komunalnega prispevka in gradnje stanovanjskega objekta:
 - 45 % stroškov nakupa, vendar ne več kot 20.000 EUR;
 - 45 % stroškov projektne dokumentacije, vendar ne več kot 2.000 EUR;
 - 55 % in komunalnega prispevka, vendar ne več kot 2.000 EUR;
 - 45 % stroškov gradnje, vendar ne več kot 10.000 EUR.
2. sofinanciranje nakupa stavbnega zemljišča izven romskega naselja Vejar z zgrajenim legalnim stanovanjskim objektom:
 - 45 % stroškov nakupa, vendar ne več kot 30.000 EUR;
3. sofinanciranje najema stavbnega zemljišča v romskem naselju Vejar ter, v primeru gradnje stanovanjskega objekta, sofinanciranje projektne dokumentacije in komunalnega prispevka, oziroma, v primeru legalizacije nelegalnega stanovanjskega objekta, sofinanciranje projektne dokumentacije, komunalnega prispevka in nadomestila za degradacijo in uzurpacijo prostora:
 - 45 % stroškov najemnine;
 - 45 % stroškov projektne dokumentacije, vendar ne več kot 2.000 EUR;
 - 55 % stroškov komunalnega prispevka, vendar ne več kot 2.000 EUR;
 - 55 % stroškov nadomestila za degradacijo in uzurpacijo prostora (legalizacija), vendar ne več kot 2.000 EUR.

Višina sofinanciranja posamezne romske družine se omeji na 30.000 EUR, pri čemer je ena romska družina upravičena do sofinanciranja namenov le za eno zemljišče ali objekt (in z njim povezanih stroškov).

Vloge bi se obravnavale po vrstnem redu prejema, do porabe razpoložljivih sredstev.

3.6.2.5. Merila, ki (lahko) vplivajo na višino sofinanciranja

Izhodiščna višina sofinanciranja bi se poviševala v primeru izpolnjenosti posameznih meril. Kot merila bi se lahko določila:

	Merilo	Pribitek odstotnih točk
1.	vlagatelju in nobenemu članu gospodinjstva ni bila izrečena sankcija za prekršek	6
2.	vlagatelj ima stalno prebivališče v Občini Trebnje več kot 18 let (razen če za prijavo stalnega prebivališča ni bilo dano soglasje Občine Trebnje (kadar gre za prijavo stalnega prebivališča na nepremičnini v lasti Občine Trebnje), pri čemer soglasje Občine Trebnje ni potrebno v primeru rojstva ali sklenitve zakonske zveze)	1,5
3.	vlagatelj ima stalno prebivališče v Občini Trebnje več kot 10 in manj kot 18 let (razen če za prijavo stalnega prebivališča ni bilo dano soglasje Občine Trebnje (kadar gre za prijavo stalnega prebivališča na nepremičnini v lasti Občine Trebnje), pri čemer soglasje Občine Trebnje ni potrebno v primeru rojstva ali sklenitve zakonske zveze)	1
4.	vlagatelj ima stalno prebivališče v Občini Trebnje več kot 5 in manj kot 10 let (razen če za prijavo stalnega prebivališča ni bilo dano soglasje Občine Trebnje (kadar gre za prijavo stalnega prebivališča na nepremičnini v lasti Občine Trebnje), pri čemer soglasje Občine Trebnje ni potrebno v primeru rojstva ali sklenitve zakonske zveze)	0,5
5.	vlagatelj in njegov zakonec sta v enem letu pred dnem vložitve vloge zaposlena za polni delovni čas; starš samohranilec (ob predložitvi potrdila o enostarševski družini) je v enem letu pred dnem vložitve vloge zaposlen za polni delovni čas	10
6.	samo vlagatelj ali samo zakonec je v enem letu pred dnem vložitve vloge zaposlen za polni delovni čas	5
7.	vlagatelj ima opravljeno prvo raven izobrazbe po KLASIUS-SRV (osnovnošolsko izobraževanje nižje stopnje/nedokončana osnovnošolska izobrazba)	2,5
8.	vlagatelj ima opravljeno drugo raven izobrazbe po KLASIUS-SRV (osnovnošolsko izobraževanje višje stopnje/osnovnošolska izobrazba)	5
9.	vlagatelj ima opravljeno tretjo raven izobrazbe po KLASIUS-SRV (nižje poklicno in podobno izobraževanje/nížja poklicna in podobna izobrazba)	7,5
10.	romska družina vlagatelja ima otroka, ki v preteklem šolskem letu ni neopravičeno iz vrtca ali od pouka izostal več kot 10 % časa in manj kot 20 % časa	2,5 za vsakega otroka, vendar največ 5
11.	romska družina vlagatelja ima otroka, ki v preteklem šolskem letu ni neopravičeno iz vrtca ali od pouka izostal več kot 5 % in manj kot 10 % časa	5 za vsakega otroka, vendar največ 10
12.	romska družina vlagatelja ima otroka, ki v preteklem šolskem letu ni neopravičeno iz vrtca ali od pouka izostal več kot 0 % in manj kot 5 % časa	10 za vsakega otroka, vendar največ 20

3.6.2.6. Omejitve, nadzor in (morebitno) vračilo sredstev oziroma prenehanje sofinanciranja

Upravičenec do sredstev sofinanciranja bi se zavezal, da v primeru iz 1. in 2. točke stavbnega zemljišča ne bo odsvojil v roku 10 let po pridobitvi sredstev sofinanciranja za nakup, v primeru 3. točke pa, da ga ne bo oddal v podnajem.

Nad namensko porabo sredstev in plačevanjem najemnine se izvaja nadzor.

Občina Trebnje je upravičena zahtevati vračilo sredstev (z zakonskimi zamudnimi obrestmi) delno ali v celoti, če jih je vlagatelj uporabil v nasprotju z namenom, za katerega so mu bila dodeljena, ali je sredstva pridobil na podlagi lažnih podatkov oziroma lažnih izjav ali odsvoji stavbno zemljišče brez soglasja Občine Trebnje (z zgrajenim legalnim stanovanjskim objektom) pred potekom roka 10 let.

Občina Trebnje letno preverja podatke, pomembne za višino sofinanciranja najemnine in lahko le-to spremeni, če so se spremenili statusi vlagatelja ali članov gospodinjstva, ki so vplivali na točkovanje v okviru meril. V primeru spremembe, ki pomeni neizpolnjevanje pogojev, se sofinanciranje preneha. Zoper najemnika, ki ne bi plačeval (dela) najemnine, bi se izvedli ukrepi (prenehanje sofinanciranja, prekinitev najemne pogodbe, izselitev, motenje posesti ...).

3.7. Varstvo javnega reda in miru, preprečevanje kaznivih dejanj

Z varnostnega vidika reševanja problematike sobivanja romske skupnosti največji izziv predstavlja preprečevanje hujših varnostnih incidentov v romskih naseljih in konfliktov z večinskih prebivalstvom, vezanih na kršitve cestno prometnih predpisov, javnega reda in miru ter izvrševanja bagatelne kriminalitete v okolici romskih naselij, poškodovanj tujih stvari in podobno. Na območju romskega naselja se pogosteje kot drugod beleži tudi odklonska ravnanja, vezana na nezakonito posest strelnega orožja, varstvo in skrb za živali ter odlaganje, skladiščenje in kurjenje odpadkov.

Policija ugotavlja, da veliko oviro pri preiskovanju bagatelne kriminalitete, vandalizma in poškodovanj tuje stvari predstavlja tudi pasivnost nekaterih oškodovancev, ki se ne odločijo za pregon oziroma kasneje od njega odstopijo. Z izvedbo javnega razpisa v okviru ukrepa povrnitve škode lastnikom, katerim je bila škoda povzročena z dokazanim protipravnim ravnanjem pripadnikov romske skupnosti, se želi povečati število prijav teh dejanj policiji, ter pri pripadnikih te skupnosti vzpodbuditi zavest, da bi bilo na takšen način »izgubljen« denar bolj smiselno uporabiti za ukrepe pozitivne diskriminacije te skupnosti.

Pripadniki romske skupnosti, ki bi izrečene sankcije izvedli z delom v splošno korist, bi le-to lahko v prihodnje izvajali (tudi) na območju romskega naselja Vejar, kar bi učinkovalo generalno preventivno na druge pripadnike romske skupnosti.

Za učinkovito spremljanje varnostne (in splošne) situacije je mogoče partnersko sodelovanje za zagotavljanje večje varnosti na podlagi 35. člena Zakona o organiziranosti in delu v policiji. Partnersko sodelovanje bi bilo mogoče organizirati z ustanovitvijo novega organa ali s preoblikovanjem enega izmed obstoječih organov ter uskladitvijo njegovega delovanja z navedeno določbo zakona. V okvirih zakona bi bilo potrebno sprejeti ustanovitveni akt tega organa, v katerem bi se določilo področje, območje in način njegovega delovanja.

3.8. Zaposlitev javnega uslužbenca

Za koordinacijo priprave ter izvajanje večine ukrepov iz tega nabora se predvideva nova zaposlitev. Občina Trebnje v okviru obstoječih kadrovskega resursov ni sposobna v sorazmerno

kratkem času pripraviti vseh podlag za izvajanje ukrepov, prav tako bo potrebno ukrepe izvajati ter spremljati njihove učinke, iskati možnosti za izboljšave in podobno.

Glede na navedeno se predvideva zagotavljanje dodatnega kadra, predvidoma v okviru Skupne občinske uprave občin Dolenjske, v okviru katere delujeta tudi občinska inšpekcija in redarstvo kot nadzorna in prekrškovna organa, ki vsak v okviru svojih pristojnosti že izvajata nadzor na območju romskega naselja Vejar (odpadki, gradnja nezahtevnih objektov ...).